

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет/інститут **Коломийський навчально-науковий інститут**

Кафедра педагогіки і психології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Освітня програма «Початкова освіта»

Перший (бакалаврський) освітній рівень

Спеціальність 013 «Початкова освіта»

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “30” серпня 2022 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи інклюзивної освіти
Викладач (-і)	Лаппо Віолетта Валеріївна
Контактний телефон викладача	0956404947
E-mail викладача	lappo37@ukr.net
Формат дисципліни	Нормативна
Обсяг дисципліни	90
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://test-d-learn.pnu.edu.ua/teacher/course/list
Консультації	
2. Анотація до курсу	
<p>В Україні законодавчо визнано право дітей з особливими освітніми потребами на навчання у загальноосвітніх закладах за місцем проживання. Загальноосвітні навчальні заклади в свою чергу повинні забезпечити спектр необхідних послуг відповідно до різних освітніх потреб таких дітей, зокрема адаптувати навчальні плани та програми, методи та форми навчання, використовувати ресурси спеціальної освіти, партнерство з громадою тощо.</p> <p>Система освіти, що передбачає надання освітніх послуг в умовах загальноосвітнього закладу й базується на принципі забезпечення основоположного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання набула назву інклюзивної освіти.</p> <p>Впровадження інклюзивної освіти в нашій країні відповідає євроінтеграційній спрямованості українського суспільства, обумовлює потребу у підготовці педагогів до роботи в інклюзивному навчальному середовищі. Реальним кроком у розв'язанні означеної проблеми має стати вивчення студентами педагогічних спеціальностей курсу «Основи інклюзивної освіти».</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни «Основи інклюзивної освіти» є підготовка студентів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітньої школи. Основними завданнями вивчення дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ознайомлення студентів з особливостями інклюзивної освіти як особливої царин освіти - інтегрування провідного закордонного досвіду інклюзії в освітній процес різних типів навчальних закладів; - опанування провідними завданнями і способами інтеграції дітей з особливими освітніми потребами у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи; - конкретизація форм і методів співпраці педагога з батьками дітей з особливими освітніми потребами; - пошук і реалізації шляхів євроінтеграції в царині інклюзії. 	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні ефективно взаємодіяти з іншими педагогами, спеціалістами, батьками учнів з особливими освітніми потребами; створювати індивідуальні навчальні програми для дітей з особливостями психофізичного розвитку на основі діагностики їхніх потреб; здійснювати необхідні адаптації, модифікації й методики викладання; реалізовувати підходи диференційованого викладання у класі; використовувати ефективні стратегії спілкування у взаємодії з учасниками навчально-виховного процесу;</p>	

вдосконалювати методики інклюзивного навчання; фахово опрацювати інформацію інклюзивного освітнього змісту.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12/6
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18/8
самостійна робота	60/76

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний
7	013 «Початкова освіта»	4	Вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
<p>Тема 1. Методологічні засади інклюзивної освіти</p> <p>Проблеми надання освіти дітям з особливостями психофізіологічного розвитку. Засадничі понятійно-термінологічні визначення.</p> <p>Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи.</p> <p>Визначення понять «інклюзія», «інтеграція», «порушення психофізичного розвитку», «особливі потреби» та ін.</p>	Лекція, семінар	<p>Діти з особливими потребами у загальноосвітньому просторі: початкова ланка / за ред. В.І. Бондаря, В.В. Засенка. Київ, 2014. 152 с.</p> <p>Інтегроване навчання дітей з особливими потребами у просторі загальноосвітньої школи. «Дніпропетровський обласний психолого-медико-педагогічний центр». Дніпропетровськ, 2015. 128 с.</p> <p>Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практичний</p>	<p>1. Вивчення теми.</p> <p>2. Підготовка схеми «Різновиди засобів інклюзивної освіти».</p> <p>3. Створення мультимедійної презентації «Інклюзивна освіта в Україні».</p>	5	До наступного заняття за розкладом.

<p>Історичне підгрунття інклюзивної освіти. Історія спеціальної освіти та інклюзії. Соціальна та медична моделі порушень розвитку. Мета, завдання та основні принципи інклюзивної освіти.</p>		<p>посібник. / [Інклюзивна освіта. Посібник для батьків: посібник / укладачем матеріалу є неурядова організація «Проживання в громаді» (м. Манітоба, Канада). Київ. Паливода А.В., 2019, 120 с. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навч.-метод. посіб. / кол. авторів: А.А.Колупаєва, Н.З.Софій, Ю.М.Найда/за заг. ред. Л.І.Даниленко. Київ, 2017. 128 с.</p>			
<p>Тема 2. Закордонний досвід інклюзивної освіти Інклюзія як основа модернізації освітньої системи. Міжнародна політика і законодавча база інклюзивної освіти, зокрема, Саламанкська декларація та документи ООН і ЮНЕСКО. Приклади з законодавчо-</p>	<p>Лекція, семінар</p>	<p>Данілавичюте Е.А., Литовченко С.В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навч.-метод. посіб. / за ред. А.А. Колупаєвої. Київ: Видавнича група «А.С.К.», 2019. 287 с. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень</p>	<p>1.Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. 2.Підготовка реферату на тему «Закордонний досвід інклюзивної освіти».</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>

<p>нормативної бази окремих країн. Освітні закони України. Сучасна освітня нормативно 1-правово база (Положення про спеціальну школу, Положення про ПМПК, Положення про індивідуальне навчання, Проект положення про інтегроване навчання та ін., укази та розпорядження Кабінету Міністрів стосовно інклюзивної освіти)</p>		<p>учнів 3 особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навч. курс та наук.-метод. посіб. / Т.В.Сак.Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2021. 168 с.</p>			
<p>Тема 3. Особливості впровадження інклюзивної освіти в Україні Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі. Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей, сучасні наукові дослідження і категоріальності. Характеристика спеціальної освіти в Україні (вертикальна та горизонтальна структура; спеціальні дошкільні та загальноосвітні шкільні заклади,</p>	<p>Лекція, семінар</p>	<p>Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практич. посіб./для батьків: посібник / укладачем матеріалу є неурядова організація «Проживання в громаді» (м. Манітоба, Канада). Київ:Паливода А.В., 2019.120 с. Колупаєва А.А., Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Професійне</p>	<p>1. Вивчення теми. 2. Послугуючись освітніми періодичними виданнями, добрати кілька (3 – 5) прикладів передового педагогічного досвіду в галузі інклюзивної освіти.</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>

<p>навчально-реабілітаційні та оздоровчі багатопрофільні центри і т. ін.). Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей в Україні та в розвинених країнах світу. Педагогічні передумови реалізації інклюзивного навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами.</p>		<p>співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навч.-метод. посіб. Київ: Видавнича група «А.С.К.», 2019. 197 с.</p>			
<p>Тема 4. Пріоритети освіти для дітей з особливими потребами Проблеми стихійного інтегрування дітей з особливими потребами в загальноосвітній простір України. Психолого-медико-педагогічна консультація і її роль у визначенні освітнього маршруту дитини. Спеціальні заклади – як кадровий та навчально-методичний ресурс інклюзивної освіти. Обговорення окремих</p>		<p>Працюємо разом: дитина з особливими потребами в школі. Довідник для батьків. Київ:Паливода А.В., 2019.52 с. Серія навчальних матеріалів (тренінгові модулі) / за заг. ред. О.Красюкової-Енз, М.Сварника, О.Софій. Канадсько-український проект „Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні". Київ, 2021. 282 с.</p>	<p>1.Вивчення теми. 2.Огляд публікацій газет «Освіта», «Освіта України», журналу «Рідна школа» з питань інклюзивної освіти</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>

<p>контраверсійних питань навчання дітей з особливими потребами.</p> <p>Партнерство між родиною і школою як необхідна передумова успішної інклюзії.</p> <p>Права батьків. Роль батьків</p> <p>Комунікація з батьками, налагодження стосунків.</p> <p>Погляди батьків на освіту.</p> <p>Приклади справжньої та змістовної співпраці з батьками.</p>					
<p>Тема 5. Корекційно-розвивальна робота – як складова інклюзивного навчання</p> <p>Соціально-психологічний супровід дітей з особливими потребами.</p> <p>Курикулум як загальна концепція навчання дітей з особливими потребами.</p> <p>Методичні засади індивідуального навчального плану роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.</p>	<p>Лекція, семінар</p>	<p>Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практи. посіб. / Інклюзивна освіта. Посібник для батьків: посібник / укладачем матеріалу є неурядова організація "Проживання в громаді" (м. Манітоба, Канада). Київ:Паливода А.В., 2019.120 с. Колупаєва А.А., Данілавічюте Е.А., Литовченко</p>	<p>1.Вивчення теми. 2.Підготовка плану-схеми проведення бесіди або диспуту на морально-етичну тематику.</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>

<p>Реалізація індивідуального підходу в роботі з батьками. Співробітництво та основні принципи командного підходу. Корекційно-розвивальна робота та її значення при навчанні дитини з особливими потребами. Співробітництво з колегами: вчителями, психологами, логопедами, адміністрацією навчального закладу, асистентами вчителів та ін.</p>		<p>С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навч. закладі: навч.-метод. посіб. Київ: Видавнича група "А.С.К.", 2019. 197 с. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене: наук.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук, К.: Видавнича група "АТОПОЛ", 2021. 274с.</p>			
<p>Тема 6. Особистісно зорієнтована модель навчання – сучасна освітня технологія Провідні ознаки особистісно зорієнтованого навчання в інклюзивному класі. Роль педагога у реалізації особистісно зорієнтованого навчання дітей з особливими потребами.</p>	<p>Семінар</p>	<p>Розвиток політики інклюзивних шкіл. Інтегроване планування послуг, їх надання та фінансування в Канаді: посібник/ Дж.Блейз, Е.Чорной, Ш.Крокер, Е.Страт, О.Красюкова-Еннз. Київ:Паливода А.В., 2019.46 с. Таранченко</p>	<p>1.Вивчення теми. 2.Укладання анотованого переліку періодичних видань (5-7 назв), окремі розділи яких присвячені інклюзивній освіті.</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>

<p>Інноваційні технології, їх роль в інклюзивному навчанні. Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів. Складання індивідуального навчального плану. Модифікація та адаптація курикулуму Моделювання в початковій школі комфортного соціально-виховного середовища для дітей з різними стартовими можливостями.</p>		<p>О.М., Найда Ю.М. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі: навч. – метод. посіб / за заг .ред. Колупаєвої А.А. - К.: Видавнича група "А.С.К.", 2019. 124 с.</p>			
---	--	---	--	--	--

<p>Тема 7. Педагогічні передумови інклюзивної освіти у навчальному закладі Проблема готовності до шкільного навчання дитини з особливими освітніми потребами. Диференційоване викладання як засіб задоволення навчальних потреб усіх учнів. Диференціація змісту, процесу, кінцевих результатів. Взаємозв'язок диференційованого викладання та оцінювання Індивідуальне та стандартизоване оцінювання в інклюзивній освіті. Сутність та завдання індивідуального та стандартизованого оцінювання навчальних досягнень дітей з особливими потребами. Сутність та завдання стандартизованого та індивідуального оцінювання Аналіз якісних показників індивідуального оцінювання.</p>	<p>Семінар</p>	<p>Асистент учителя в інклюзивному класі: навч.-метод. посіб. / Н.М. Ятленко, Н. З. Софій., О.В. артинчук, Ю.М. Найда, під заг. ред. М.Ф. Войцехівського.–Київ: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с. Борщевська Л.В., Зіброва А.В., Іванова І.Б. та ін. На допомогу батькам, що мають дітей з особливими потребами. Київ: Український інститут соціальних досліджень, 2019, 79 с. Будник О. Б. Інклюзивна освіта.: навч. посіб Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г.М., 2015. 152 с.</p>	<p>1. Вивчення теми. 2. Підготовка мультимедійної презентації на тему: «Форми, методи і засоби інклюзивного навчання»</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>
--	----------------	---	--	----------	--

<p>Тема 8.Специфіка педагогічної діяльності у навчальному закладі інклюзивного типу Роль педагога у впровадженні інклюзивної освіти та засоби досягнення тривалих результатів. Передумови забезпечення кадрового складу інклюзивного навчального закладу. Професійні вимоги до педагогічного працівника інклюзивної освіти. Значення case studies як прикладів успішної практики. Педагоги як провідники змін в освітній системі. Рефлексія як засіб особистісного розвитку та вдосконалення навчально-виховного процесу у системі інклюзивної освіти.</p>		<p>Ночовка В.І. Організація інклюзивного навчання у школі / за ред.. В.І. Ночовка, В.С. Головка, О.І. Тимошук. 2014.128 с. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: зб. наук. праць: Вип.. 4. Ч. 1. / за ред. В.П.Засенка, А.М. Колупаєвої. Кіровоград: Імекс- ЛТД, 2020. 264 с. Таранченко, О. Диференційова не викладання в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / О. Таранченко, Ю. Найда. За заг. ред.Колупаєвої А. Київ, . . : Видавнича група «А. С. К.», 2019. 124 с. Як зробити школу інклюзивною. Досвід проектної діяльності: метод посіб. / Канадсько-український проєкт</p>	<p>1.Вивчення теми. 2.Підготовка добірки статей з проблем інклюзивної освіти.</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>
---	--	---	--	-----------------	--

		«Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» / уклад. С. Єфімова. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2019. 152 с.			
6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання семестрового контролю здійснюється за 100-бальною шкалою відповідно до затверджених кафедрою критеріїв оцінювання за національною шкалою: «Відмінно», «Добре», «Задовільно», «Незадовільно», «Не допущено» – для екзаменів, диференційованих заліків, курсових проєктів/робіт та практик, а також «Зараховано», «Не зараховано» для заліків. Одночасно оцінювання проводиться за шкалою трансферних оцінок ЄКТС («А», «В», «С», «D», «Е», «Fх», «F»).				
Вимоги до письмової роботи					
Семінарські заняття					
Умови допуску до підсумкового контролю					
7. Політика курсу					
Аудиторна і позааудиторна робота студентів орієнтована на опанування знаннями про основні положення інклюзивної освіти; особливості спілкування з різними категоріями дітей з порушенням психофізичного розвитку; побудову стратегій взаємодії з батьками учнів та спеціалістами; принципи командної роботи; професійно важливі властивості особистості педагога; зміст та завдання корекційно-розвивальної роботи; основи диференційованого викладання.					
8. Рекомендована література					
<ol style="list-style-type: none"> 1. Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навч–метод. посіб. /за ред. А.А. Колупаєвої. Київ: Видавнича група "А.С.К.", 2019. 287 с. 2. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навч. курс та наук.-метод. посіб. / упоряд. Т.В.Сак. Київ: ТОВ "Видавничий дім "Плеяди", 2021. 168 с. 3. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практич. посіб. для батьків / укладачем матеріалу є неурядова організація "Проживання в громаді" (м. Манітоба, Канада). Київ: Паливода А.В., 2019. 120 с. 4. Колупаєва А.А., Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навч –метод. посіб. Київ: Видавнича група "А.С.К.", 2019. 197 с. 5. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене: наук.-метод. посіб. Київ: Видавнича група "АТОПОЛ", 2021. 274 с. 6. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Київ, 2020. 363 с. 7. Розвиток політики інклюзивних шкіл. Інтегроване планування послуг, їх надання та фінансування в Канаді: посібник/ Дж.Блейз, Е.Чорнобой, Ш.Крокер, Е.Страт, О.Красюкова-Еннз.-Київ, Паливода А.В., 2019. 46 с. 					

8. Таранченко О.М., Найда Ю.М. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Колупасової А.А. Київ: Видавнича група "А.С.К.", 2019. 124 с.

Інтернет-ресурси

1. Канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» URL: www.education-inclusive.com/uk/index.php
2. Офіційний сайт проекту «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» Канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» URL: www.education-inclusive.com/uk/index.php
3. Офіційний сайт проекту «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» URL: www.clientcenter.youcandothat.com/www-dev/ccds/uk/components.php
4. Електронний Канадсько-український журнал спеціальної педагогіки, розміщений на сайті Канадсько-української дослідної групи (CURT) URL: <http://www.canada-ukraine.org/>
5. Сайт інституту спеціальної педагогіки АПН України доступу URL: <http://www.isp-2006.narod.ua/>
6. Сайт інституту корекційної педагогіки та психології Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова URL: <http://www.ikpp.npu.edu.ua/>
7. Партнери заради кращої політики: посібник із включення (доступний на десяти мовах) URL: www.osmhi.org/index.php?page=202&news=335&pages
8. Технологія індивідуального планування: посібник URL: [http://www.education-inclusive.com: \[www.clientcenter.youcandothat.com/www-dev/ccds/uk/components.php\]\(http://www.clientcenter.youcandothat.com/www-dev/ccds/uk/components.php\)](http://www.education-inclusive.com:www.clientcenter.youcandothat.com/www-dev/ccds/uk/components.php)
9. Електронний Канадсько-український журнал спеціальної педагогіки, розміщений на сайті Канадсько-української дослідної групи (CURT) URL: <http://www.canada-ukraine.org/>
10. Сайт інституту спеціальної педагогіки АПН України URL: <http://www.isp-2006.narod.ua/>
11. Сайт інституту корекційної педагогіки та психології Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова URL: <http://www.ikpp.npu.edu.ua/>
12. Партнери заради кращої політики: посібник із включення (доступний на десяти мовах) URL: www.osmhi.org/index.php?page=202&news=335&pages
13. Технологія індивідуального планування: посібник URL: <http://www.education-inclusive.com>

Викладач _____